Соломонов храм (~957-586. г. пХ)

Предмет: Старозаветна историја

Ненад Божовић

Београд, 20.12.2017.

Литература

- Д. Глумац, *Библијска археологија*, 46-51.
- Д. Милин, *Старозаветна историја*, 148-149.
- Џ. Дрејн, *Старозаветна историја*, 122-126.
- М. Куган, *Оксфордска историја библијског света*, 292-294.

Ознаке Храма

- Јерусалимски храм
- Храм
- Први храм
- Соломонов храм
- Трајање: од половине 10. в. пХ (~957 г. пХ) до 586. г. пХ

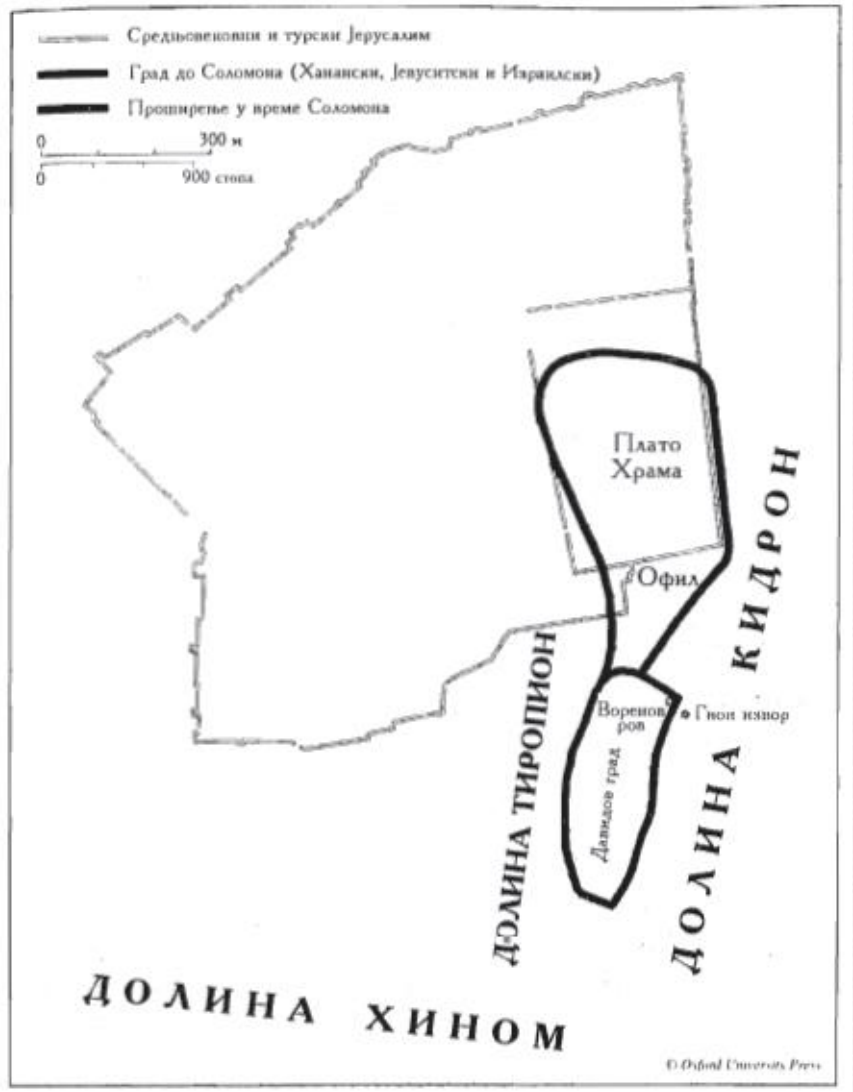
Извори за реконструкцију Храма

- Систематично рушење јавне архитектуре од стране освајача (јавна арх. симболизује државу те је њено уништење јасан знак коначног потчињења) и, понекад, изградња нових здања
- Немогућност археолошких ископавања на месту где је стајао Храм – џамија Ал-Акса (нереди избијају уколико се нешто копа на простору храмске горе), немање дозволе мусл. старешина
- Једини арх. доказ: радници који одржавају Ал-Акса џамију пронашли су крхотине керамике која је датирана у 8. и 7. век п.Х – глинене тегле за поливање уља и животињске кости што указује на култну употребу токо периода Соломоног храма https://news.nationalgeographic.com/news/2007/10/071023-jerusalem-artifacts.html
- Ослањање на описе у 2Цар 4-7 и 2Дн 3-4 – главни извор
- Поређење са другим јеврејским (Елефантина) и многобожачким храмовима тог и каснијег доба (сиро-фенички Аин-Дара храм)

Почетак градње

- Давидова намера о изградњи и немогућност извршења - јасна Божија порука: Давид не може изградити Храм, јер је много крви пролио у освајачким ратовима
- Давид прикупљао средства за Храм и оставио Соломону
- Четврте године Соломонове владавине, око 957. г. пХ (Давид умро 961.)
- Локација: брдо Морија – место где је Аврам требало да принесе Исака на жртву; место које је Давид откупио од Орне Јевусејина
- Равнање терена (нивелација узвишице) као почетак радова

Плато и локација Храма у Јерусалиму

Материјал и радници за Храм

- Недостатак квалитетних сировина у Палестини
- Недостатак вештих неимара у Израиљу
- Хирам, цар тирски – савезништво
- Увоз кедровог и кипарисовог дрвета и злата из Феникије од Хирама (кедри са Ливана)
- Увоз чак и великих камених блокова
- Феничани веште занатлије: тесари, каменоресци и златари
- Соломон за узврат даје жито, вино и уље
- Поређење: изградња Студенице и Дечана од стране латинских мајстора (фра Вито), романичка архитектура

Трајање градње и завршетак

- Финансирање грађ. подухвата – од трговине
- Радници и надзорници, архитекта Хирам Авив (не мешати са царем Хирамом)
- Фенички цар је кедрово и чемпресово дрво, које су секли јеврејски радници, слао морем до Тел Касилеха, на десној обали Јаркона, близу данашњег Тел Авива. Одатле су га радници копном довлачили у Јерусалим. У исто време су ханански кулучари радили по каменоломима у јорданским брдима и преносили тесане блокове у Јерусалим Радови трајали 7 година након чега следи освећење (у исто доба године кад и храм у Угариту – пре јесење кише)
- Соломон приноси жртве – 1Цар 3, 15 насупрот Саулу и Давиду

Архитектура Храма

- Узор за Храм – Скинија
- Троделна структура: предворје (двориште) и кућа – Светиња (светиште) и Светиња над светињама
- Дом (кућа) – камена грађевина са равним кровом од кедрових греда и дасака на којима су мермерне плоче
- Димензије Соломовог храма: 60x20 лаката = 27x9 метара; Висина 55 лаката ~ око 23 метра
- Димензије Храма мање од Саборног храма у Београду 45 x 19,6 м
- Магацински простор: дупли спољни зид (простор за нише) или зграда поред Храма?

Унутрашњост Храма

- Изнутра је Храм био обложен дрветом тако да се камен није видео (таваница и зидови кедровином, а под кипарисовим дрветом)
- Дрво на зидовима је било резбарено са приказима херувима, палми и цвећа
- Касније су резбарије покривене танким слојем злата
- Светиште одвојено дрвеним дверима на беочузима које су увек биле отворене, а скупоцена завеса је закривала простор
- На завеси су стајали извезени херувими

Улаз у Храм

- На улазу у светиште двокрилна изрезбарена врата од кипариса
- Пред улазним вратима два стуба Јахин и Боас које је салио тирски уметник Хирам Авив, украшена при врху
- Значење имена стубова?

Двориште Храма

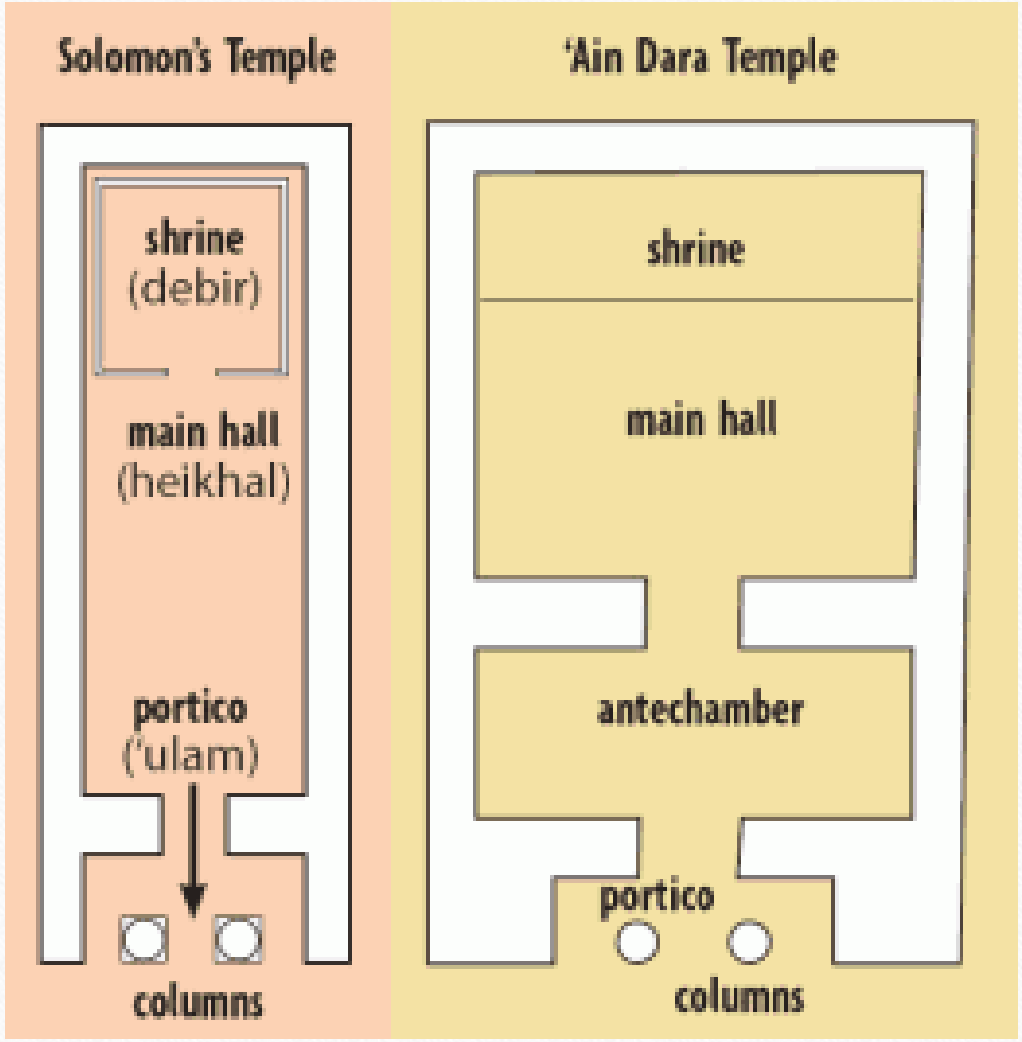
- Бронзана умиваоница висока 2, 5 м, око 15 м у обиму
- Жртвеник за свеспаљенице који је салио Хирам, висок 5м, широк 10 м (у основи квадрат), посебан канал за одлив крви животиња у поток Кедрон – алати за жртвоприношење, лопатица, нож, котлићи, ћупови

Намештај Храма

- Ковчег Завета – између два велика херувима висине од по 5 метара; симбол присуства Јахвеовог у Храму
- Кадиони олтар од кедровог дрвета пресвучен златом
- Столови за хлебове предложења (укупно 10)
- Менора – семокраки свећњаци (укупно 10) стоје на столовима

Сличности и разлике са другим храмовима

- Храм у Аин-Дари и сличност са сиро-феничким паганским храмовима
- Аин-Дара, село у Сирији, североисточно од Алепа
- Слична основа, троделна грађевина са капителима на улазу (фенички храм је шири (20м), док је дужина слична (30м))
- Резбарије у камену - крилати лавови, односн керуба и херувима?
- Разлике: нема статуе божанства (Аин-Дара отисак стопала), Ковчег симболизује присуство
- https://www.biblicalarchaeology.org/daily/biblical-sites-places/temple-at-jerusalem/searching-for-the-temple-of-king-solomon/

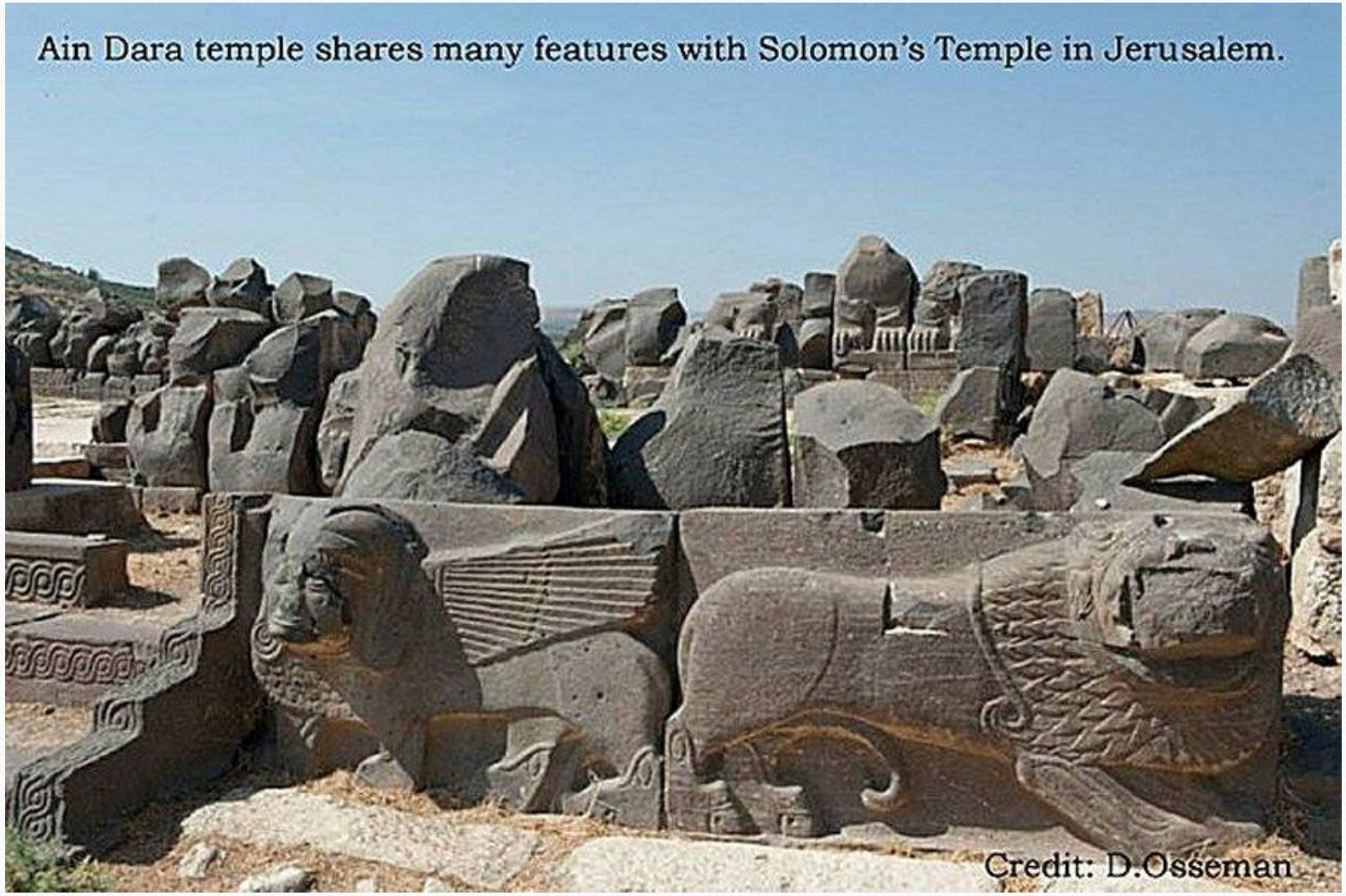

Поређење основе Соломоновог храма са храмом у Аин-Дари

Храм Аин-Дара, Сирија

Керуби у зидним резбаријама храма у Аин-Дари

Историја храма до разорења

- После поделе монархије постаје светилиште само Јудеје, тј. Јужног царства, а север добија светилишта у Ветиљу и Дану
- Већ за време Ровоама 925. г. пХ Храм је опљачкао фараон Шишак (Сисак) – 1Цар 14, 26
- Аса даје данак сасуда из Храма сиријском цару Вен-Ададу (1Цар 15, 18)
- Јосафат обнавља предвојје, Јоас извршава веће оправке (2Цар 14, 14)
- Ахаз прави нови жртвеник према сиријском (паганском) узору
- Цар Језекија даје као данак све злато и сребро из Храма око 702. г. пХ цару Сенахириму
- Манасија инсталира култну статуу поред Ковчега (паганизација), а Јосија их касније избацује (2Цар 22)
- Разорење Храма и града под Навуходоносором 586. г. пХ